

**DEPARTAMENT DE DIDÀCTICA DE LA LENGUA I DE LA LITERATURA
UNIVERSITAT DE BARCELONA**

**PROGRAMA DE DOCTORAT DEL BIENNI 1996-1998
(ENSENYAMENT DE LENGÜES ESTRANGERES)**

**CONSTRUCCIÓ DEL NOM PROPI I CONVENCIÓ DE LES
MAJÚSCULES AMB ULLS D'INFANTS**

**TESI DOCTORAL PER OPTAR AL TÍTOL DE DOCTORA
EN FILOSOFIA CIÈNCIES DE L'EDUCACIÓ
(SECCIÓ DE CIÈNCIES DE L'EDUCACIÓ)**

PRESENTADA PER MARIA VILA MUNIENTE

DIRIGIDA PER LA DOCTORA LILIANA TOLCHINSKY BRENMAN

BARCELONA, març del 2004

Capítol 3: OBJECTIUS I HIPÒTESIS DE TREBALL

3.1 OBJECTIUS I IDEES DIRECTRIUS DE LA RECERCA

Aquest treball es proposa descobrir el procés d'apropiació, per part dels infants, d'un aspecte gràfic del sistema de notació alfabètica. Concretament, com aprenen a reconèixer les dues funcions de les majúscules en els textos escrits i com aprenen a emprar-les en les produccions espontànies, tant pel que fa a la funció distintiva com a la funció demarcativa.

3.1.1 Primer objectiu: ús de les majúscules

Esbrinar què significa l'ús de les majúscules per als infants en els textos escrits des de la doble vessant: interpretació en un text i producció en tasques d'escriptura espontània en infants de 5 a 8 anys.

Atès que existeix un supòsit, justificat en el marc teòric, com a procés d'aprenentatge evolutiu de les característiques del sistema d'escriptura per part dels infants que no, necessàriament, queda reflectit en el procés d'ensenyament. Forma part de la nostra tasca descobrir la manera d'elaborar i construir els esquemes conceptuals del procés de desenvolupament i d'apropiació de les majúscules. Això ens condueix a cercar vies per poder inferir el procés evolutiu, que encara no té marques convencionals. Tot això serà possible si aconseguim evidenciar els aspectes formadors més rellevants que conformen la percepció de les denominacions i les concepcions infantils envers les majúscules. En conjunt, la possibilitat de conèixer algunes de les distintes maneres d'evidenciar el procés de construccions de convencions del sistema d'escriptura en diferents ritmes d'apropiació.

3.1.2 Segon objectiu: relació entre majúscules i conceptualització del nom propi

Esbrinar la relació existent entre el procés evolutiu de les majúscules i la conceptualització del nom propi, assenyalarem quins aspectes componencials del nom propi perceben més aviat i quan s'inicia el procés. Com a conseqüència de la doble funció de les majúscules, atendrem les majúscules des de la seva doble funció en dos processos: a) interpretació de la majúscula com a inici de text i de frase i d'ús gràfic de la majúscula en les posicions esmentades tant pel que fa al reconeixement com a la producció espontània; b) interpretació de la majúscula com a dada semàntica i ús de la majúscula en els noms propis en les produccions espontànies.

D'entrada, conèixer les relacions entre la interpretació i la producció de la majúscula, relacionada a les altres marques del sistema d'escriptura, especialment, com i quan comencen a entendre les relacions entre majúscules i d'altres signes de puntuació podrà orientar el professorat envers alguns dels aspectes principals que convé ressaltar en els textos. Aspectes que han de referir-se, sobretot, a remarcar les relacions entre les majúscules i la puntuació. D'altra banda, tenir present els inicis del procés i quins són els aspectes formadors (criteris que els permeten elaborar la noció de majúscula als infants), quines reconeixen i quines empren en els nivells inicials de l'escriptura pot suggerir alguna de les maneres d'iniciar la interacció amb els textos més propers. Amb la finalitat ben entesa, d'iniciar l'elaboració de les distintes activitats didàctiques necessàries per a la transformació i l'apropiació, tant de les maneres de reconèixer com d'usar la majúscula en les dues funcions, demarcativa i distintiva.

3.2. Justificació de la utilitat

En una visió general, aquest treball servirà per conèixer el procés d'apropiació i de construcció d'una de les marques convencionals del sistema d'escriptura. Cal considerar la importància general en educació de conèixer els aspectes formadors de les denominacions i les concepcions infantils sobre un aspecte central del nostre sistema d'escriptura.

A més a més, aquest treball també servirà per accedir a l'evolució conceptual d'una categoria semàntica. Aquest tipus de conceptualització és bastant complex. Certament, l'anàlisi desglossada dels aspectes que componen la categoria de nom propi confirma l'esmentada complexitat, citada des de la filosofia del llenguatge Macnamara (1986), des de la lingüística cognitiva Cuenca (1996) i des de la psicolingüística Hall(1998). Tot i que els infants comparteixen les denominacions semàntiques a nivell fonològic no és el mateix cas pel que fa a la semàntica, ja que la construcció semàntica es produeix entre la interacció amb l'adult i d'altres infants en els distints contextos de situació en què participen i interactuen els infants.

L'adult i l'infant denominen el mateix nom propi a nivell fonològic, la producció del nom A-n-n-a serà la mateixa, i la comunicació és comprensiva, ells es refereixen a la mateixa persona, tot i que el nivell dels components conceptuals de la categoria gramatical és ben diferent.

En l'enumeració detallada, feta en l'apartat 5.7.1.3 de l'anàlisi de tots els aspectes componencials de la categoria de nom propi, en les hipòtesis de treball podem comprovar que els infants han d'assolir distintes operacions fins arribar al seu domini. Sabem en quin moment arriben però què passa durant el procés constructiu i evolutiu

d'aquesta categoria nominal. Els aspectes conceptuals concrets inicials i comuns a la majoria d'infants entrevistats és el que ens proposem descriure i delimitar del procés evolutiu.

Ens proposem esbrinar la possible influència que té la conceptualització del nom propi en l'ús de les majúscules relacionades a les qüestions d'influència de conceptualitzacions lingüístiques envers l'apropriació del sistema d'escriptura. De fet, l'ús de les convencions normatives no comporta de forma inherent la conceptualització de la norma. Atès que l'assimilació de les convencions ortogràfiques requereix una conceptualització de l'escriptura que, quan s'adquireix un cert domini condueix a crear automatismes d'aplicació immediata.

Tot i estar exposat en el marc teòric, cal remarcar que els infants usen les marques gràfiques abans d'entendre la funció de les distintes marques. Probablement, l'experimentació espontània i/o guiada de l'ús permet assolir les lleis de l'estabilitat i de les regularitats del sistema d'escriptura, paral·lelament al desenvolupament de les conceptualitzacions lingüístiques, però la incidència de la conceptualització gràfica i de la lingüística tot i pressuposar que deuen seguir camins evolutius diferents, És lícit preguntar-se en quin moment coincideixen ambdues conceptualitzacions.

3.2.1 Justificació didàctica

Pensem que els resultats d'aquest treball poden ajudar a orientar, organitzar i planificar la seqüència didàctica de la programació de Llengua, tant pel que fa al primer nivell del Disseny Curricular: els objectius generals de la programació com la del tercer nivell de concreció: els objectius didàctics. A més a més, ens permet suggerir els distintes objectius terminals als final de cada cicle.

En resum, probablement, estar més assabentats de les fases del procés constructiu ens permetrà orientar d'una manera molt més efectiva els infants i podrem fer més incidència en la didàctica, tant pel que fa a les activitats d'ensenyament-aprenentatge com pel que fa a les correccions segons la lògica infantil. Alhora que podrem apropar el discurs de l'ensenyant al de l'infant, i fins i tot, potser, podrem explicitar aspectes que els nens i les nens d'aquestes edats no saben com fer-ho.

3.3 PREGUNTES I HIPÒTESIS D'INVESTIGACIÓ

3.3.1 Preguntes d'investigació

Per desenvolupar aquest treball ens plantejem les preguntes generals següents:

- a) Com s'apropien els infants de l'ús de les majúscules?
- b) Com es relaciona aquest procés d'apropiació amb la construcció de la categoria semàntica de nom propi?

3.3.2 Hipòtesis de treball

- 3.3.2.1 Hi haurà diferenciació progressiva entre majúscula i minúscula en un test produït pels infants.
- 3.3.2.2 No hi haurà diferències de reconeixement entre les dues funcions de les majúscules en un text escrit.
- 3.3.2.3 La formació de la categoria semàntica de nom propi és un procés evolutiu conceptual que es construeix amb l'apropiació lenta i gradual dels diversos components que esmentem a continuació: designació, els noms propis poden tenir diferents posseïdors, referent, identitat, permanència i estabilitat, dos noms propis designen un mateix subjecte/objecte, arbitriietat, límits entre nom propi i nom comú, singularitat, individualització, relació de simetria i funció del nom propi com hem exposat en el punt 2.1.7.3
- 3.3.2.4 Existeix una relació entre la construcció de la categoria semàntica de nom propi i l'ús de les majúscules en els distints tipus de noms propis: personals, toponímia urbana i rural.
- 3.3.2.5 Hi haurà alguna relació entre l'ús de l'article de presentació i l'ús de la majúscula en els noms propis personals.

Aquest reguitzell de preguntes i d'hipòtesis de treball seran contestades en el capítol resultats de la recerca.